

ПРАВОТО „ДА БЪДЕШ ЗАБРАВЕН“ ВЪВ ВИРТУАЛНОТО ПРОСТРАНСТВО

Галина Писарска, студент по Право, IV курс, Правно-исторически факултет, Югозападен университет „Неофит Рилски“

В съвременната правна доктрина все по-често се разглеждат въпроси, свързани със защитата на личните данни, свободата на изразяване, работата с класифицирана информация, информационната сигурност и други подобни, с оглед развитието на обществото, на социалния прогрес, на научните и технологичните постижения. В тази връзка правото на личен живот е едно от най-често засегнатите човешки права предвид информационното общество, в което живеем.

Правото на личен живот е основно човешко право, което е признато и гарантирано в Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи¹, в Хартата на основните права на Европейския съюз², в Международния пакт за граждански и политически права³ и в редица други национални и наднационални правни актове.

В нашата страна, освен в Конституцията на Република България⁴, това право е предвидено и гарантирано в специален закон – Закон за защита на личните данни⁵, който е приет през 2002 г. в изпълнение на задълженията на страната ни, произтичащи от присъединяването ѝ към

---

¹ Чл. 8 – Право на зачитане на личния и семейния живот

1. Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговата кореспонденция.

2. Намесата на държавните власти в ползването на това право е недопустима освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.

² Чл. 7 – Зачитане на личния и семейния живот

Всеки има право на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговите съобщения.

Чл. 8 – Защита на личните данни

1. Всеки има право на защита на неговите лични данни.

2. Тези данни трябва да бъдат обработвани добросъвестно, за точно определени цели и въз основа на съгласието на заинтересованото лице или по силата на друго предвидено от закона легитимно основание. Всеки има право на достъп до събраните данни, отнасящи се до него, както и правото да изиска поправянето им.

3. Спазването на тези правила подлежи на контрол от независим орган.

³ <http://diversity.europe.bg/page.php?category=319&id=1715>

⁴ <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/521957377> Чл. 32 (1) *Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име.*

⁵ <http://www.lex.bg/laws/ldoc/2135426048>.

Европейския съюз (ЕС), за транспониране на правото на Общността, в частност Директива 95/46/ЕО относно защитата на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни⁶. Тази материя заема съществена част от правната уредба на ЕС като област без вътрешни граници и е приоритетна област в законодателната дейност.

С цел да се осигури по-висока степен на защита на личните данни и на неприкосновеността на личния живот са предвидени различни механизми и правни възможности в националните и наднационалните правни актове. От 13 май 2014 г. съществува още една правна възможност за гражданите (на страни членки на ЕС), а именно – да защитят правото си на личен живот. Това правно средство е по-известно в публичното пространство като правото „да бъдеш забравен“ и е вследствие на Решение на Съда на ЕС по дело С-131/12⁷.

Целта на доклада е да даде основни насоки за размисъл относно съществуването на т.нар. право „да бъдеш забравен“, като той не претендира за изчерпателност при поставянето на проблема.

Европейската комисия отразява необходимостта правилата относно защитата на личните данни да бъдат актуализирани, за да се отразят промените в областта на технологиите, така че да се гарантира правото на неприкосновеност на личния живот, правна сигурност за промишлеността и внедряването на нови технологии. Съгласно правилата на ЕС личната информация може да бъде използвана единствено въз основа на основателни причини и с предварителното съгласие на съответното лице. С влизането в сила на Лисабонския договор и на Хартата на основните права на Европейския съюз Комисията изразява желанието си да създаде набор от ясни и осъвременени правила за целия ЕС, гарантиращи висока степен на защита на личните данни и на неприкосновеността на личния живот, като се започне с реформа на Директивата за защита на личните данни от 1995 г. Няколко години по-късно са налице промени в съществуващото до този момент законодателство в тази сфера.

В основата на моето научно изследване е поставено дело С-131/12 от съдебната практика на Съда на Европейския съюз. За да достигнем до същината на въпросното решение на Съда на ЕС по това дело е важно да разгледаме фактическата обстановка, породила тези правни последици.

---

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:31995L0046>.

⁷ Google Spain SL, Google Inc. срещу Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d55d64d9a37b5a477eac11d72c1de1eb84.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuNb3z0?text=&docid=152065&pageIndex=0&doclang=BG&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=265967>.

Казусът:⁸

В началото на 1998 г. испански вестник публикува в печатното си издание две съобщения за търг на недвижим имот по повод на възбрана, наложена за дългове към социалноосигурителната система. Публикацията е в съответствие с местното законодателство, което изисква публично обявяване на провеждането на подобни търгове. Длъжникът (впоследствие жалбоподател по делото срещу Google) е посочен като собственик на имота. По-късно издателят на вестника прави достъпна електронна негова версия в интернет. През ноември 2009 г. съответното физическо лице се свързва с издателя и твърди, че при изписването на името, презимето и фамилията му в търсачката на Google се препраща към страници от вестника, съдържащи съобщенията за търга на недвижимия имот. Гражданинът твърди, че възбраната е изцяло вдигната, въпросът е решен преди много години и понастоящем не е релевантен. Издателят отговаря, че няма да заличи данните му, тъй като публикуването е направено в съответствие със законодателството и по заповед на Министерството на труда и социалните въпроси. През февруари следващата година гражданинът се свързва с Google Spain с искане при изписване на неговото име, презиме и фамилия в търсачката на Google да не се появяват в резултатите от търсенето връзките към страниците на вестника. Google Spain предава това искане на Google Inc. със седалище в Калифорния, САЩ, тъй като това е фирмата майка, която предоставя услуги за търсене в интернет.

Паралелно гражданинът подава жалба до испанската Агенция за защита на личните данни (ИАЗЛД), в която настоява да се изиска от издателя на вестника да отстрани или измени публикацията така, че да не се появяват неговите лични данни, или да се използват предоставените от търсачките средства за защита на неговата лична информация. Той настоява също да се изиска от Google Spain или от Google да отстранят или заличат неговите данни, така че те да престанат да се появяват в резултатите от търсенето и да спрат да водят до появата на връзките към вестника. С решение от 30 юли 2010 г. ИАЗЛД уважава административната жалба на съответното физическо лице срещу Google Spain и Google Inc., разпореждайки им да предприемат необходимите мерки за оттегляне на данните от техния каталог и да направят невъзможен достъпа до тях в бъдеще, но отхвърля административната

---

⁸ Информационен бюлетин на Програма за Достъп до информация. Брой 5 (125), 2014 г. http://www.aip-bg.org/publications/%D0%91%D1%8E%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BD/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE_%D0%B4%D0%B0_%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D1%88_%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD_%D0%BD%D0%B0_%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B0/107514/1000242839/.

жалба в частта ѝ за издателя, тъй като публикацията е направена на основание законова процедура.

След произнасянето на ИАЗЛД Google Spain и Google Inc. подават две жалби до запитващата юрисдикция, с които искат отмяната на решението на агенцията. Националният испански съд спира производството по делото и отправя преюдициално запитване до Съда на ЕС.

1. Първата група въпроси се отнася до териториалното приложно поле на правилата на Съюза относно защитата на личните данни.

2. Втората група въпроси се отнася до правното положение на доставчик на услуги за търсене в интернет с оглед на Директивата и по-специално с оглед на нейното приложно поле.

3. Третата група въпроси се отнася до това, дали съответните физически лица могат да изискат достъп до информация за тях да не се предоставя чрез използването на интернет търсачка и резултатите от нея.

За първи път от Съда на ЕС се иска да тълкува Директива 95/46/ЕО относно защитата на личните данни по отношение на търсачките в интернет. Това представлява сериозен въпрос за националните органи за защита на личните данни и съдилищата на държавите членки.

Така на 13 май 2014 г. Съдът на ЕС постановява емблематичното решение, с което *допуска възможността* едно лице да се обърне към компания, която управлява търсачка, и да *иска заличаване* на връзки към страници, а ако искането не бъде уважено – към съответния надзорен или съдебен орган. Съдът приема още, че за да зачита правата, предвидени в Директива 95/46/ЕО, и за да изпълни условията, предвидени в нея, администраторът, който управлява интернет търсачка, *е длъжен да заличи* от списъка на резултатите, който се показва след търсене въз основа на име на лице, *връзки към уебстраници, съдържащи информация за последното*. Това следва да бъде направено включително и в хипотезата, при която първоначалното публикуване е извършено законосъобразно.

Въз основа на направения по-горе анализ можем да отбележим, че правото на едно физическо лице „да бъде забравено“ в интернет е неразривно свързано със защитата на личните му данни и по-конкретно с отношенията му с администраторите на лични данни. В тази връзка е редно да изясним значението на понятията „лични данни“, „обработване на лични данни“ и „администратор на лични данни“.

По смисъла на Директива 95/46/ЕО относно защитата на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни „лични данни“ са всяка информация, отнасяща

се до физическо лице, което е идентифицирано или може да бъде идентифицирано пряко или непряко чрез идентификационен номер или чрез един или повече специфични признаци.⁹

Понятието за „обработване на лични данни“ е широко – то представлява „всяка операция или набор от операции, извършвани или не с автоматични средства, прилагани към личните данни, като събиране, запис, организиране, съхранение, адаптиране или промяна, извличане, консултиране, употреба, разкриване чрез предаване, разпространяване или друга форма на предоставяне на данните, актуализиране или комбинирание, блокиране, изтриване или унищожаване“¹⁰.

„Администратор“ означава физическо или юридическо лице, държавен орган, агенция или друг орган, който сам или съвместно с други определя целите и средствата на обработка на лични данни; когато целите и средствата на обработката се определят от национални или общностни законови или подзаконови разпоредби, администраторът или специфичните критерии за неговото назначаване могат да бъдат определени в националното право или в правото на Общността¹¹. В този смисъл Съдът на ЕС тълкува тази разпоредба разширително, като приема, че „от една страна, дейността на интернет търсачка, изразяваща се в намиране на публикувана или въведена в интернет от трети лица информация, автоматичното ѝ индексирание, временно съхраняване и накрая, предоставянето ѝ на разположение на потребителите на интернет в определен ред на предпочитание, трябва да се квалифицира като „обработване на лични данни“ по смисъла на посочения член 2, буква б), когато тази информация съдържа лични данни, и от друга страна, лицето, което управлява интернет търсачката, трябва да се счита за „администратор“ по смисъла на същия член 2, буква г).“¹² Това означава, че когато при определено търсене Google индексира страници, които съдържат лични данни, компанията (Google) се счита за администратор на такива данни.

---

⁹ Чл. 2 от Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни и чл. 2 от Закона за защита на личните данни.

¹⁰ Чл. 2, б. „б“ от Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни.

¹¹ Чл. 2, б. „г“ от Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 г. за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни и чл. 3 от Закона за защита на личните данни.

¹² <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d55d64d9a37b5a477eac11d72c1de1eb84.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuNb3z0?text=&docid=152065&pageIndex=0&doclang=BG&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=265967>.

В такъв случай въз основа на постановеното решение на Съда на ЕС при определени условия едно лице може да поиска от съответната компания, която управлява търсачка в интернет (Google, Yahoo, Microsoft), да премахне от резултатите с търсенята линкове, които съдържат негови лични данни. Ключова дума в случая е „при определени условия“, тъй като не всяка информация, която се появява при изписването на трите имена на едно физическо лице в интернет търсачката, може да бъде заличена. Така възниква въпросът кои връзки към уебстраници могат да бъдат премахнати.

Едно физическо лице, гражданин на държава членка на ЕС, има право да поиска от Google, както и от всяка друга търсачка, която действа на територията на Европейския съюз, да премахне от резултатите за него, които излизат при търсения, линкове, съдържащи само определена информация за него. Тя трябва да бъде **невярна, неактуална, ирелевантна или обработването ѝ вече да е станало ненужно**. Нещо повече, когато основанийето за обработване на информацията е съгласието на лицето и то е оттеглило същото, отново би могло да поиска премахване на линкове. Това право е особено засилено, когато лицето е дало съгласието си като непълнолетен. Важно е да се отбележи, че при упражняването на тази възможност съответната интернет търсачка няма да премахне посочения линк изобщо като резултат от търсенята, а ще предотврати показването му, когато търсенето е направено чрез използване на имената на лицето като ключова дума. Ако търсенето е направено с други ключови думи и съответният линк е релевантен към него, той ще бъде показан в резултатите. При това положение установяваме, че приложението на това право освен по териториален обхват се ограничава и в други аспекти, тъй като влиза в противоречие с други основни права.

Съдът изрично уточнява, че правото „да бъдеш забравен“ не е абсолютно, то трябва да бъде съобразено с другите права. Но в същото време то се явява и ограничаване на правото на достъп до информация на останалите членове на обществото. Възможно ли е да се постигне фин баланс със свободата на словото, с правото на обществото да бъде информирано и дори с корпоративния интерес на интернет търсачките? Възможно ли е те да съществуват в хармония или едното винаги ще нарушава другото? Тук вероятно се явява и проблемният момент.

Доколкото обаче заличаването на връзки от списъка на резултатите би могло в зависимост от разглежданата информация да има отражение върху легитимния интерес на потребителите на интернет, които са потенциално заинтересовани от това да имат достъп до нея, в случаи като разглеждания в главното производство следва да се потърси справедливо равновесие, по-специално между този интерес и основните

права на това лице по член 7 и член 8 от Харта на основните права на Европейския съюз. Несъмнено, макар защитените с тези членове права на съответното лице да имат предимство пред посочения интерес на потребителите на интернет, това равновесие в конкретни случаи може да зависи от естеството на въпросната информация и от чувствителността ѝ по отношение на личния живот на съответното лице, както и от интереса на обществеността да разполага с тази информация.

Съдът на Европейския съюз е предвидил в тази връзка изключение от това правило, а именно „ако по конкретни причини, като ролята на посоченото лице в обществения живот, е видно, че вмешателството в неговите основни права е обосновано поради приоритетния интерес на посочената общественост, да има вследствие на това включване на достъп до въпросната информация“¹³. Но това достатъчно ли е, за да се избегне злоупотреба с това право? Предстои да разберем.

Интересен факт е, че откакто е въведена тази възможност за европейските граждани, се наблюдава засилен интерес към упражняването ѝ. От средата на 2014 г., когато правото „да бъдеш забравен“ влезе в сила, интернет търсачката Google е получила около 380 000 искания. Само от България досега общият брой URL адреси, чието премахване от Google е поискано от физически лица, е 1 583. Общият брой URL адреси, чието премахване от Google е поискано от физически лица с връзки с тази държава, е 6 209, като от тях са премахнати 21 %, или 1100 линка.¹⁴

Във връзка с разгледаното решение е налице предложение от Европейската комисия за приемането на нов Регламент за защита на личните данни¹⁵, с който се цели модернизация на европейските правила за защита на личните данни чрез предвиждане на нови права за гражданите и създаване на единен пазар на данни в ЕС, както и чрез стимулиране на сътрудничеството между регулаторите на държавите членки. В проекта за регламент са изложени общите задължения на администраторите на лични данни и на обработващите данните от тяхно име. Сред тях е задължението да се прилагат подходящи мерки за сигурност в зависимост от риска, свързан с извършваните от тях операции по обработване на данни (подход, основан на риска). Освен

---

¹³ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d55d64d9a37b5a477eac11d72c1de1eb84.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuNb3z0?text=&docid=152065&pageIndex=0&doclang=BG&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=265967>.

¹⁴ Отчет за прозрачност на Google, Искания за поверителност за премахване от търсенето в Европа <http://www.google.com/transparencyreport/removals/europeprivacy/?hl=bg>.

¹⁵ <http://www.consilium.europa.eu/bg/policies/data-protection-reform/data-protection-regulation/>.

това от администраторите на лични данни се изисква в някои случаи да уведомяват за нарушения на сигурността на личните данни.

В световен мащаб това право също придобива значимост. На 3 юли 2015 г. Държавната дума на Руската Федерация приема в окончателен вариант т. нар. закон за „правото да бъдеш забравен“, който е в сила от 1 януари 2016 г. Той позволява на гражданите да изискват от търсачките в интернет да изтриват недостоверна, неактуална, както и нарушаваща законодателството информация. Операторите трябва да направят това в рамките на 10 дни след получаването на искането. Освен това законът дава право на гражданите да сезират съда при отказ (задължително мотивиран) на оператора да спре цитирането на информацията.¹⁶

Интернет като динамично развиваща се глобална мрежа играе ключова роля в развитието на световните комуникации и се явява основният виновник за възникването на нови обществени отношения, които до този момент не са били обхванати от законодателя при изготвянето на действащото законодателство за защита на личните данни. Развитието на технологиите и информационното общество отправят предизвикателство към регулаторните претенции и възможности на правото. Те поставят пред него редица комплексни въпроси в тази област, които имат нужда от институционализиране с оглед на непрекъснатия обмен на лични данни и информация във виртуалното пространство.

Така нареченото право „да бъдеш забравен“ е все още в своя ембрионален стадий и предстои да бъде разгледано и проучено внимателно на глобално равнище. Но фактът, че то е предвидено на регионално ниво и се защитава от държавите членки на Европейския съюз е важна стъпка за развитието на обществото като цяло с оглед на научно-техническия прогрес. Или просто можем да се водим от следната сентенция: Живейте така, че да не ви се налага да бъдете забравени!

Използвана литература:

1. <http://diversity.europe.bg/page.php?category=319&id=1715>
2. Конституция на Република България <http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/521957377>

---

¹⁶ Вж. по-подробно: „Руски дневник“: <http://bg.rbth.com/2015/07/17/v-rusiya-se-poyavi-pravoto-da-bdesh-zabraven>_258883. В Русия се появи „правото да бъдеш забравен“. 18 юли 2015 г. Екатерина Синелшчикова.

3. Закон за защита на личните данни <http://www.lex.bg/laws/ldoc/2135426048>
4. Директива 95/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:31995L0046>
5. Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-131/12 - Google Spain SL, Google Inc. срещу Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d55d64d9a37b5a477eac11d72c1de1eb84.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuNb3z0?text=&docid=152065&pageIndex=0&doclang=BG&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=265967>
6. Информационен бюлетин на Програма за Достъп до информация. Брой 5 (125), 2014.
7. InfoCuria – Съдебна практика на Съда на Европейския съюз <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-131/12>
8. Отчет за прозрачност на Google, Искания за поверителност за премахване от търсенето в Европа <http://www.google.com/transparencypreport/removals/europeprivacy/?hl=bg>
9. Общ регламент относно защитата на данните <http://www.consilium.europa.eu/bg/policies/data-protection-reform/data-protection-regulation/>
10. Руски дневник http://bg.rbth.com/2015/07/17/v-rusiya-se-poyavi-pravoto-da-bdesh-zabraven_258883 В Русия се появи „правото да бъдеш забравен“. 18 юли 2015 г. Екатерина Синелшчикова.